

PRZEMÓWIENIE DO ZŁĄCZONYCH W KOMPANIE
KADROWĄ ODDZIAŁÓW ZWIĄZKÓW I DRUŻYN
STRZELECKICH 3 SIERPNIĄ 1914 R. w «OLEANDRACH»
W KRAKOWIE

Powziąwszy decyzję rozpoczęcia walki zbrojnej z Rosją, Józef Piłsudski po zarządzeniu mobilizacji Związków i Drużyn Strzeleckich — sformował w dniu 3 sierpnia 1914 r. kompanię piechoty, która pierwsza miała przekroczyć granice Królestwa Kongresowego i rozpocząć działania wojenne.

Sformowanie tej kompanii, nazwanej «Kadrową», nastąpiło na placu wystawowym na Błoniach krakowskich, t. zw. «Oleandrach». W skład kompanii, liczącej 144 ludzi, weszli uczniowie oficerskich szkół Związków i Drużyn Strzeleckich, dowództwo kompanii otrzymał Tadeusz Kasprzycki (ob. Zbigniew).

Przemówienie Piłsudskiego, wygłoszone w późnych godzinach popołudniowych w dniu 3 sierpnia — zrekonstruował i opublikował po raz pierwszy Wacław Sieroszewski w pracy p. t. «Józef Piłsudski», wydanej w 1915 r. w Piotrkowie, na której oparty został tekst poniższy.

Odtąd nie ma ani Strzelców, ani Drużyniaków. Wszyscy, co tu jesteście zebrani, jesteście żołnierzami polskimi. Znoszę wszelkie odznaki specjalnych grup. Jedyńm waszym znakiem jest odtąd orzeł biały. Dopóki jednak nowy znaczek nie zostanie wam rozdany, rozkazuję, abyście zamienili ze sobą wasze dawne oznaki, jako symbol zupełnej zgody i braterstwa, jakie muszą wśród żołnierzy polskich panować. Niech Strzelcy przypną do czapek blachy¹⁾ Drużyniaków, a oddadzą im swoje orzełki. Wkrótce może pójdziecie na pola bitew, gdzie, mam nadzieję, zniknie najlżejszy nawet cień różnicy między wami.

*

*

*

---

¹⁾ Członkowie Związków Strzeleckich nosili na czapkach orła tzw. strzeleckiego, natomiast członkowie Polskich Drużyn Strzeleckich owalną blachę, z wytłoczonym na niej orzełkiem i napisem «Polska Drużyna Strzelecka w N. N.». Józef Piłsudski zamienił swego orzełka z dowódcą oddziału P. Dr. Strzeleckich Stanisławem Burhardt-Bukackim.

Żołnierze!... Spotkał was ten zaszczyt niezmierny, że pierwsi pójście do Królestwa i przestąpienie granicę rosyjskiego zaboru ¹⁾, jako czołowa kolumna wojska polskiego, idącego walczyć za oswobodzenie ojczyzny. Wszyscy jesteście równi wobec ofiar, jakie ponieść macie. Wszyscy jesteście żołnierzami. Nie naznaczam szarż, każę tylko doświadczonym wśród was pełnić funkcje dowódców. Szarże uzyskacie w bitwach. Każdy z was może zostać oficerem, jak również każdy oficer może znów zejść do szeregowców, czego oby nie było... Patrzę na was, jako na kadry, z których rozwinąć się ma przyszła armia polska, i pozdrawiam was, jako pierwszą kadrową kompanię.

ODEZWA NA WKROCZENIE WOJSK POLSKICH DO KRÓLESTWA KONGRESOWEGO

Odezwa Józefa Piłsudskiego na wkroczenie oddziałów wojsk polskich do Królestwa Kongresowego wydana została w dn. 12. VIII. 1914 r. i opublikowana w Krakowie jako druk ulotny z datą 10. VIII. Ponad tekstem, podpisanym przez Komendanta Głównego Wojsk Polskich, znajduje się na powyższym druku odezwa Rządu Narodowego, ponadto odezwa Komisji Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych. Tekst odezwy Rządu Narodowego brzmiał:

«Polacy! W Warszawie utworzył się Rząd Narodowy ²⁾. Obowiązkiem wszystkich Polaków jest skupić się solidarnie pod jego władzą. Komendantem polskich sił wojskowych mianowany został obywatel Józef Piłsudski, którego rozporządzeniom wszyscy ulegać winni.

Warszawa, 3 sierpnia 1914.

Rząd Narodowy.

Tekst odezwy napisał Leon Wasilewski.

Wybiła godzina rozstrzygająca! Polska przestała być niewolnicą i sama chce stanąć o swoim losie, sama chce budować swą przyszłość, rzucając na szalę wypadków własną siłę

¹⁾ Kompania «Kadrowa» przekroczyła granicę o świcie dn. 6 sierpnia.

²⁾ Decyzja powstania Rządu Narodowego w Warszawie, do którego utworzenia nie doszło, polegała na zamiarze uniezależnienia się od stronnictw politycznych galicyjskich i przeniesienia ośrodka politycznego do Królestwa Kongresowego, co umożliwiałoby jednoczesne uniezależnienie się od Austrii.